

НОВИ ВИДОВЕ ПЧЕЛИ (HYMENOPTERA, APOIDEA) ЗА ФАУНАТА НА БЪЛГАРИЯ

НЕНО АТАНАСОВ, ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА

При обработването на материали от Apoidea, събирани от различни райони в страната, които се съхраняват в Националния природонаучен музей при БАН, бяха установени 57 нови вида и подвида и нови находища на 5 редки вида. Повечето от видовете, които са много добри опрашители на дивата и културната растителност, са разпространени в югозападните и югоизточните райони на страната.

Сведенията за общото разпространение на видовете от Балканския полуостров и Мала Азия са по W a g n s k e (1966, 1973, 1974, 1975). За определянето на някои от видовете сме използвали помощта на инж. М. Коцюпек и д-р К. Wagnske, на които изказваме благодарност. Видовете, определени от инж. М. Коцюпек, са означени с 1 звездичка, а тези от д-р К. Wagnske — с 2.

Сем. COLLETIDAE

**Prosopis euryscapa* F o r s t e r. Районът на Сандански, 190 m надм. в., ливади, ♂, 24. VII. 1966 г.; Слънчев бряг, 40 m надм. в., ♂, 26. VII. 1966 г. (събр. М. Коцюпек).

Разпространение: Европа, Мала Азия.

Prosopis lineolata S c h e n s k. Слънчев бряг, 40 m надм. в., ♂, 26. VII. 1968 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Испания, Франция, Чехословакия, Австрия, Гърция, Украйна (Кримска област).

Prosopis inevicornis N y l a n d e r. Слънчев бряг, 40 m надм. в., ♂, 23. VII. 1968 г. (събр. Н. Атанасов).

Prosopis regnata P a n z e r. Районът на Сандански, 200 m надм. в., ливади, ♂, 1—8. VI. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Prosopis polita F ö r s t e r. Около Сандански, 190 m надм. в., поляни, ♂, 14. VII. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна Швейцария, Турция, България.

Colletes mlokoszewiczi R a d o s z k o w s k y. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀ ♂, 31. V. 1967 г.; околността на Годеч, 750 m надм. в., ливади, 1 ♂ по *Salvia nemorosa* L., 28. VI. 1965 (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Западна Европа, Мала Азия, Иран и СССР.

***Colletes daviesanus crassus* W a g n s k e. Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀ ♂, 9. VI. 1969 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Полша.

Colletes similis S c h e n s k. Съобщаван от Западна Стара планина (А т а н а с о в, 1972). Нови находища: Сандански, 250 m надм. в., поляни, 2 ♀,

11. VI. 1969 г. (събр. М. Коџоуек); Сандански, 250 м надм. в., ливади, 2 ♂, 31. V. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Западна Палеарктика.

Colletes eous M o r i s e. Родопи, Чепинска река, 350 м надм. в., поляни, 6 ♂, 22. VIII. 1958 г. (събр. Д. Гогов).

Разпространение: Южна Европа, Северна Африка, Мала Азия, Кавказ, Средна Азия, Западен Сибир.

Colletes cecrops N o s k i e w i c z. Сандански, 250 м надм. в., ливади, ♀ ♂, 9. VI. 1969 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Балкански полуостров.

*Colletes maidli N o s k i e w i c z. Слънчев бряг, 40 м надм. в., поляни, ♀, 31. VII. 1967 г.; Сандански, 250 м надм. в., поляни, ♂, 9. VI. 1969 г. (събр. М. Коџоуек).

Разпространение: Балкански полуостров.

Сем. ANDRENIDAE

**Panurginus sculpturatus* M o r a v i t z. Сандански, 200 м надм. в., поляни, ♀, 31. V. 1967 г.; Сандански, 200 м надм. в., поляни, ♀ ♂, 8. VI, 1967 г. (събр. М. Коџоуек).

Разпространение: Балкански полуостров.

**Andrena curvungula* T h o m s o n. Районът на Сандански, 250 м надм. в., ливади, ♀, 31. V. 1967 г.; Сандански, 200 м надм. в., поляни, ♀ ♂, 8. VI. 1967 г. (събр. М. Коџоуек).

Разпространение: Европа, СССР.

**Andrena biggutata* F r i e s e. Сандански, 230 м надм. в., ливади, ♂, 8. VI. 1967 г.; Сандански, 250 м надм. в., 3 ♀, 14. VII. 1966 г.; възвишение Малък Кожух, 220 м надм. в., поляни, ♂ по *Crepis setosa* H a l l. f., 30. V. 1961 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, България.

Andrena ventricosa D o u g s. Районът на Сандански, 250 м надм. в., ливади, ♀, 31. V. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Югозападна и Южна Европа, Кипър.

**Andrena combaela W a g n s k e. Сандански, 200 м надм. в., поляни, ♀, 8. VI. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Средна и Югоизточна Европа, Турция.

Andrena elegans G i g a u d. Районът на Кричим, 300 м надм. в., ливади, ♂, 25. V. 1942 г. (събр. Ив. Буреш).

Разпространение: Турция, България.

Andrena alfkenelloides W a g n s k e. Сандански, 250 м надм. в., ливади, 2 ♀ 3 ♂, 31. V. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Гърция, България.

Andrena alfkenella P e r k i p s. Сандански, 250 м надм. в., ливади, ♀, 8. VI. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Европа.

Andrena floricola E v e r s t a n n. Районът на Сандански, 250 м надм. в., ливади, ♂, 9. VI. 1969 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Европа.

Andrena minutula (K i g b u). Районът на Сандански, 250 м надм. в., ливади, 2 ♀ 3 ♂, 8. VI. 1967 г., с. Чупрене, Михайловгр. област, 390 м надм. в., ливади, ♂ по *Trifolium pratense* L., 6. VII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Европа.

Andrena saxonica Stöckhert. Полите на вр. Връшка чука, 600 m надм. в., ливади, ♂ по *Euphorbia amygdaloides* L., 12. VI. 1939 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Средна и Южна Европа.

***Andrena simontornyella* Noskiewicz. Южно от Берковица, 500 m надм. в., ливади, ♂ по *Taraxacum officinalae* Web., 10. V. 1965 г.; Раковишки манастир, 620 m надм. в., поляни, ♂ по *Lamium purpureum* L., 27. IV. 1964 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, България.

*Andrena lamiana Wagnske. Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀, 8. VI. 1967 г. (събр. М. Коџоуек).

Разпространение: Мала Азия (включително о-в Кипър), България.

Andrena aeneiventris Mogawitz. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, 2 ♀, 10. VII. 1966 г.; Сандански, 200 m надм. в., поляни, 2 ♀ 1 ♂, 8. VI. 1967 г.; Крумовград, 230 m надм. в., ливади, ♀, по *Anchusa officinalis* L., 4. VIII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна Европа до Чехословакия, Западна Украйна и Средна Азия.

Andrena bisulcata Mogawitz. Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀, 8. VI. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна Европа (на север до Чехословакия), Турция (Одрин), Сирия, Средна Азия.

Andrena colletiformis Mogawitz. Слънчев бряг, 40 m надм. в., ливади, 1 ♂ 4 ♀, 30. VII. 1968 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Африка, Южна Европа.

**Andrena polita Smith. Района на с. Триград, Пловдивска област, 1250 m надм. в., ливади, ♀ по *Lotus corniculatus* L., 11. VIII. 1963 г.; Враца, 375 m надм. в., ливади, ♂ по *Vicia cracca* L., 23. VI. 1964 г.; Берковица, ливади, ♂ по *Centaurea phrygia* L., 10. VII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна и Източна Европа, Азия.

Andrena variabilis Smith. Районът на Сандански, 200 m надм. в., поляни, ♀, 25. VII. 1966 г.; Ивайловград, 250 m надм. в., ливади, ♂ по *Trifolium pratense* L., 3. VIII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Африка, Европа, Израел, Иран.

Andrena cubiceps Friese. Районът на Ивайловград, 250 m надм. в., ливади, ♀ по *Echium italicum* L., 3. VIII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, България.

***Andrena intermedia* Thomson. Местн. Кобилино, Ивайловградско, 250 m надм. в., ливади, 2 ♂ по *Crepis setosa* Hallf., 5. VI. 1965 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Европа, Германия, Чехословакия, България.

Andrena numida hyporolia Schmiedeknecht. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, 3 ♀ 1 ♂, 10. VII. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Европа (Швейцария, ГДР, ГФР, Унгария, България), СССР.

Andrena nigroaenea (Kirby). Над Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♂ по *Rhinantus rumelicus* Vel., 12. VI. 1938 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна и Средна Европа, Северна Африка.

***Andrena pectoralis limata* Smith. Над с. Чупрене, Михайловградска област, 400 m надм. в., ливади, 1 ♀ по *Trifolium pratense* L., 5. VII.

1963 г., седловината Витиня, поляни, ♂ по *Lamium purpureum* L., 15. V. 1964 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна Европа.

* *Andrena combinata* (Christ.) (Salbergi Mogawitz.). Кресненско дефиле, 250 m надм. в., ливади, ♂, 8. V. 1921 г. (събр. Н. Недялков); Сандански, 250 m надм. в., ливади, 2 ♂, 16. VII. 1966 г. (събр. М. Коцюгек).

Разпространение: Западна, Средна и Южна Европа.

Andrena dorsata (Kirby). Съобщаван от Западна Стара планина (Атанасов, 1972). Нови находища: Сандански, 200 m надм. в., поляни, ♀, 9. VI. 1969 г.; Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♂, 8. VI. 1967 г.; Белоградчик, 550 m надм. в., поляни, ♀, 4. VII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Западна Азия, Източна Европа, Средна Европа, Северна Африка.

Andrena erythrocnemis Mogawitz. Местн. Кобилино, Ивайловградско, 250 m надм. в., ливади, ♂ по *Anchusa officinalis* L., 5. VI. 1965 г., с. Граничар, Бург. област, 60 m надм. в., ливади, ♀ по *Echium italicum* L., 7. VI. 54 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Южна Европа (Франция, България).

** *Andrena nitidiuscula* Schenk. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♂ ♀, 12. VI. 1938 г.; полите на вр. Ведерник, 800 m надм. в., поляни, ♀ по *Trifolium pratense* L., 6. V. 1965 г.; Вършец, 380 m надм. в., ливади, ♂ по *Rhinanthus rumelicus* Vel., 22. VI. 1964 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, Южна и Средна Европа, на север до Великобритания и Холандия.

Andrena parviceps Kriesche. Полите на вр. Ведерник, Белоградчишко, 1000 m надм. в., ливади, ♀ по *Vicia vilosa* Roth., 18. VI. 1964 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, Гърция, Югославия, България, Чехословакия, Швеция.

Andrena similima Smith. Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀ 2 ♂, 8. VI. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Африка, Западна Европа (Полша, Източна Германия, Австрия), България, Сирия, Израел, Афганистан.

Andrena tarsata Nuland. Районът на местн. Поинна лъка, Пирин, 1800 m надм. в., ливади, ♀ ♂, 14. VII. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна и Южна Европа, Украйна.

* *Andrena cardalia* Wagnske. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♀ ♂, 8. VI. 1967 г. (събр. М. Коцюгек).

Разпространение: Турция, България.

Andrena cinereophila Wagnske. Местн. Кобилино, Ивайловградско 250 m надм. в., ливади, ♀ по *Vicia vilosa* Roth., 5. VI. 1965 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: България, Гърция, Източна Румъния, Кавказ, Турция.

Andrena varians (Rossi). Околността на София, 550 m надм. в., поляни, 1 ♂, 15. V. 1907 г. (събр. Н. Недялков).

Разпространение: Северна, Средна Европа и Средна Азия.

Andrena nigriceps (Kirby). Съобщаван от Западна Стара планина (Атанасов, 1972). Нови находища: Над с. Стойките, общ. Широка лъка, Родопите, ливади, ♂ по *Lamium purpureum* L., 8. VIII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Западна и Средна Европа.

Andrena gelrie producta W a g l s k e. Витоша, полите на вр. Черната скала, 1650 m надм. в., поляни, ♂ по *Trifolium pratense* L., 26. VI. 1939 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Холандия, Германия, Чехословакия, Австрия, Унгария, България, Западна Украйна.

Andrena vulpecula K v. Полите на Голо Бърдо, 700 m надм. в., ливади, ♂ по *Anchusa officinalis* L., 19. VI. 1938 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Югославия, България.

Сем. HALICTIDAE

***Halictus asperulus* P e g e z. Родопи, Чепинска река, 350 m надм. в., ливади, ♀, 22. VIII. 1958 г. (събр. Д. Гогов); Белоградчик, 550 m надм. в., ливади, ♀ по *Knautia arvensis* (L.) S o u l t, 4. VII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Италия, Югославия, Южна Европа, СССР.

Halictus xantopus K i g b y. Югозападно от Белоградчик, 530 m надм. в., ливади, ♀ по *Dentaria bulbifera* L., 6. VII. 1963 г.; Белоградчик, ливади, ♀ по *Echium vulgare* L., 24. VI. 1965 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Средна Европа, България, Северна Африка и Централна Азия.

***Halictus frontalis turcomanus* P e g e z.. Над Крумовград, 300 m надм. в., ливади, ♀ по *Salvia verticilata* L., 4. VIII. 1963 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Гърция, България.

Сем. MEGACHILIDAE

Anthidium diadema L a t r e i l l e. Районът на Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♂ ♀ по *Taraxacum officinalae* W e b., 12 VI. 1938 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Северна Африка, южните части на Западна Европа, южните части на Европейска СССР, Средна Азия.

Anthidium florentinum F a b r i c i u s. Съобщаван от с. Загоре, Старо-загорска област (А т а н а с о в, 1964). Нови находища: Сандански, 200 m надм. в., поляни, ♀ ♂, 17. VII. 1966 г. (събр. М. Коцюпек).

Разпространение: Гърция (Атина), България.

**Pseudoanthidium reticulatum mocsary* F s. Над Сандански, 250 m надм. в., ливади, ♂, 27. VII. 1966 г. (събр. М. Коцюпек).

Разпространение: Унгария, България.

Anthidium evasepunctum P o r o v. Над Сандански, 250 m надм. в., ливади, 3 ♀, 14. VII. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Турция, България, Западна и Средна Азия.

Osmia macroglossa G e r s t ä c k e r i. Районът на Сандански, 250—300 m надм. в., ливади, ♂, 31. VI. 1967 г.; Сандански, 200 m надм. в., поляни, ♂, 8. VI. 1967 г. (събр. Н. Атанасов).

Разпространение: Албания, Гърция, България, Югославия и Транскавказия.

Osmia coerulescens (aenea) L. Съобщаван от Тракийската низина и от Западна Стара планина (А т а н а с о в, 1964, 1972). Нови находища: Околността на Сандански, 200—250 m надм. в., ливади, ♀, 25. VII. 1966 г. (събр. М. Коцюпек).

- Разпространение: Кипър, България.
Osmia gallarum S p i n. Сандански, 150—200 m надм. в., поляни, ♀,
 14. VII. 1966 г. (събр. Н. Атанасов).
 Разпространение: Южна Европа, Кавказ.
 *Osmia tridentata D u f f. et P e r. Над Сандански, 250 m надм. в.,
 ♀, 25. VII. 1966 г. (събр. М. Коџоџек).
 Разпространение: Средна и Южна Европа, Кавказ, Туркестан.

Сем. ANTHORHORIDAE

- **Parammatodes minutus* (M o s s a g u). Над Слънчев бряг, 40 m надм.
 в., ♀, 19. VII. 1968 г. (събр. М. Коџоџек).
 Разпространение: Унгария, България, п-в Крим, Кавказ.
Biastes emarginatus S c h e p s k. Високо над Слънчев бряг, 80 m надм.
 в., ♂, 21. VII. 1968 г. (събр. Н. Атанасов).
 Разпространение: Средна Европа, България.
 **Epeolus schummeli* S c h i l l i n g. Районът над Сандански, 250—300 m
 надм. в., ливади, ♂, 8. VI. 1967 г.; Сандански, 200 m надм. в., поляни, ♂ ♀,
 25. VII. 1966 г. (събр. М. Коџоџек).
 Разпространение: Средна и Южна Европа, Югозападна и Средна Азия.
 **Triepeolus tristis* (S m i t h.). Над Слънчев бряг, 60 m надм. в., поляни,
 ♂, 27. VII. 1968 г. (събр. М. Коџоџек).
 Разпространение: Средна и Южна Европа.

ЛИТЕРАТУРА

- А т а н а с о в, Н. (1964). Видове Нуменоптера от Тракийската низина. — В: Фауна на
 Тракия. Част 1, С., БАН, 145—206.
 А т а н а с о в, Н. (1972). Видове Нуменоптера от Западна Стара планина. II. — Изв. Зоолог.
 инст. с музей, **36**, 23—59.
 W a g n e r, K. (1966). Beitrag zur Kenntnis der Bienengattung *Andrena* F. in der
 Türkei. — Mitt. Münchn. ent. Ges. **55**, 244—273.
 W a g n e r, K. (1973). Beitrag zur Bienenfauna Mazedoniens. — Mitt. zool. Mus. Ber-
 lin, **49**, 13—36.
 W a g n e r, K. (1974). Die Sandbienen der Türkei (Hymenoptera, Apoidea, *Andrena*). —
 Mitt. Münchn. ent. Ges., **64**, 81—116.
 W a g n e r, K. (1975). Die Sandbienen der Türkei (Hymenoptera, Apoidea, *Andrena*). —
 Mitt. Münchn. ent. Ges., **65**, 29—102.

Адрес на авторите:
 Нено Атанасов, Емилня Василева
 Институт по зоология при БАН
 бул. Руски 1, 1000 София

Постъпила на 25. IX. 1988 г.

НОВЫЕ ВИДЫ ПЧЕЛ (HYMENOPTERA, APOIDEA) В ФАУНЕ БОЛГАРИИ

Нено Атанасов, Емилия Василева

(Резюме)

В результате обработки материалов Apoidea, хранимых в Национальном естественно-научном музее, установлены 57 новых видов и подвидов в фауне Болгарии и новые местообитания других 5 видов, чье распространение слабо изучено.

Выражаем благодарность инж. М. Коцюрек и д-ру К. Варнке за собранные и определенные ими виды (одной звездочкой — det. М. Коцюрек, двумя звездочками — К. Варнке).

NEW APIAN SPECIES (HYMENOPTERA, APOIDEA FOR) THE BULGARIAN FAUNA

Neno Atanassov, Emilya Vasileva

(Summary)

The processing of the Apoidea material kept at the National Natural History Museum has resulted in the identification of 57 new species and subspecies for the Bulgarian fauna and new finds of other five species with poorly studied distribution.

The authors would like to express their gratitude to Engineer M. Kočourek and to Dr. K. Warncke for the species collected and identified by them (one asterisk — det. M. Kočourek, two asterisks — K. Warncke).